

Χειρόγραφο Η Παράνοια
24-1-1895
Manuskript Η Paranoia
24-1-1895

Σίγκμουντ Φρόιντ

Το έντυπο δημιουργήθηκε από το Φόρουμ Ψυχανάλυσης του Λακανικού Πεδίου της Αθήνας και προορίζεται για αποκλειστική χρήση των μελών του Φόρουμ και της Σχολής Ψυχανάλυσης του Λακανικού Πεδίου.

Document publié par le Forum de Psychanalyse du Champs Lacanien d'Athènes et destiné à l'usage interne aux membres du Forum et de l'Ecole de Psychanalyse du Champs Lacanien.

Sigmund Freud

Σίγκμουντ Φρόιντ

Manuskript H

Χειρόγραφο H

Paranoia

Παράνοια¹

24 — 1 — 1895

24 — 1 — 1895

¹Συμπλήρωμα στην επιστολή της 24^{ης}, η οποία δεν περιέχεται εδώ. Ένα μέρος των απόψεων που καταγράφονται εδώ, συμπεριλήφθηκαν στο άρθρο «Περαιτέρω Παρατηρήσεις για τις ψυχονευρώσεις άμυνας», (Neurologisches Zentralblatt, 1896, 10), [Σ. Φρόιντ, *Νέες παρατηρήσεις πάνω στις ψυχονευρώσεις άμυνας*, εκδ. Principia, Αθήνα, 2016], όπου στο 3^ο μέρος, περιγράφεται το «Χρονικό ανάλυσης μιας περίπτωσης παράνοιας», την οποία ο Φρόιντ χαρακτηρίζει ως «παρανοειδή άνοια» [Dementia Paranoides] σε μία υποσημείωση που συμπλήρωσε το 1924 (G.S. I, σελ. 392). Ωστόσο, η δημοσίευση του 1896 δεν φτάνει τόσο μακριά όσο οι παρούσες παρατηρήσεις. Ειδικότερα, η ενδελεχής συζήτηση για την προβολή και τη χρήση της στις φυσιολογικές και μη φυσιολογικές ψυχικές διαδικασίες βρίσκεται μόνο στα μεταγενέστερα γραπτά του Φρόιντ· δεν εμφανίστηκε ποτέ μια συνοπτική αυτόνομη παρουσίαση του μηχανισμού της προβολής, όπως φωτίστηκε, ειδικά από ορισμένες πλευρές, στο κείμενο «Ψυχαναλυτικές παρατηρήσεις για μια αυτοβιογραφικά καταγεγραμμένη περίπτωση παράνοιας, Ο πρόεδρος Σρέμπερ». Η έμφαση στην έννοια της άμυνας, στην παρούσα μελέτη και η σύγκριση των αμυντικών μηχανισμών σε ποικίλες κλινικές εικόνες προλέγει ορισμένα πράγματα που εκτέθηκαν και θεμελιώθηκαν εκ νέου, τριάντα χρόνια αργότερα, στο κείμενο «Αναστολή, σύμπτωμα, άγχος».

Die Wahnvorstellung steht in der Psychiatrie neben der Zwangsvorstellung als rein intellektuelle Störung, die Paranoia neben dem Zwangsirresein als intellektuelle Psychose. Wenn die Zwangsvorstellung einmal auf Affektstörung zurückgeführt ist, der Nachweis erbracht ist, daß sie ihre Stärke einem Konflikt verdankt, dann muß die Wahnvorstellung derselben Auffassung verfallen, dann ist auch sie die Folge von Affektstörungen und verdankt ihre Stärke einem psychologischen Vorgang.

Das Gegenteil davon wird von den Psychiatern angenommen, während der Laie gewohnt ist, den Wahnsinn von erschütternden seelischen Erlebnissen abzuleiten. Wer über gewisse Dinge den Verstand nicht verliert, „der hat keinen zu verlieren“.

Es ist nun in der Tat so: die chronische Paranoia in ihrer klassischen Form ist ein *pathologischer Modus der Abwehr* wie Hysterie, Zwangsneurose und halluzinatorische Verworrenheit. Man wird paranoisch über Dinge, die man nicht verträgt, vorausgesetzt daß man die

Στην ψυχιατρική, η παραληρηματική ιδέα βρίσκεται δίπλα στον ιδεοψυχαναγκασμό ως αμιγώς διανοητική διαταραχή και η παράνοια δίπλα στην ιδεοψυχαναγκαστική διαταραχή ως διανοητική ψύχωση. Αν ο ιδεοψυχαναγκασμός έχει προέλθει από μια συναισθηματική διαταραχή, κι αν έχει αποδειχθεί ότι οφείλει τη δύναμή του σε μια σύγκρουση, τότε πρέπει να ισχύει η ίδια εξήγηση και για την παραληρηματική ιδέα, τότε είναι κι αυτή συνέπεια συναισθηματικών διαταραχών και οφείλει τη δύναμή της σε μια ψυχολογική διαδικασία.

Οι ψυχίατροι υποθέτουν το αντίθετο, ενώ ο μη γιατρός συνηθίζει να αποδίδει την τρέλα σε συγκλονιστικές ψυχικές εμπειρίες. Όποιος δεν χάνει το μυαλό του για ορισμένα πράγματα, είναι γιατί «δεν έχει μυαλό για να χάσει²».

Πράγματι, έτσι είναι: η χρόνια παράνοια στην κλασική της μορφή είναι ένας *παθολογικός τρόπος άμυνας*, όπως η υστερία, η ιδεοψυχαναγκαστική νεύρωση και η ψευδαισθητική σύγχυση. Κάποιος γίνεται παρανοϊκός για πράγματα που δεν μπορεί να αντέξει, εφόσον, βεβαίως, έχει την ιδιότυπη

² Lessing, *Emilia Galotti*, πράξη IV.

eigentümliche psychische Disposition dazu besitzt.

Worin besteht diese Disposition? In der Neigung zu dem, was das psychische Kennzeichen der Paranoia darstellt, und dies wollen wir uns an einem Beispiel betrachten:

Eine etwa 30-jährige alternde Jungfrau lebt mit Bruder und Schwester gemeinsam. Sie gehören dem besseren Arbeiterstande an, der Bruder arbeitet sich zum kleinen Fabrikanten empor. Unterdes vermieten sie ein Zimmer an einen Genossen, einen vielgereisten, etwas rätselhaften, sehr geschickten und intelligenten Mann, der ein Jahr lang bei ihnen haust und ihnen der beste Kamerad und Gesellschafter ist. Der Mann zieht wieder ab, um nach 6 Monaten wiederzukehren. Er bleibt jetzt nur kürzere Zeit und verschwindet dann endgültig. Die Schwestern bedauern oft seine Abwesenheit, wissen ihm nur Gutes nachzusagen, doch erzählt die jüngere der älteren von einem Mal, wo er den Versuch machte, sie in Gefahr zu bringen. Sie räumte die Zimmer auf, während er noch im Bette lag; da rief er sie zum Bett und als sie ahnungslos kam, gab er ihr seinen Penis in die Hand. Die Szene hatte keinerlei Fortsetzung, der Fremde verreiste bald nachher.

ψυχική προδιάθεση γι' αυτό.

Σε τι συνίσταται αυτή η προδιάθεση; Στην τάση προς αυτό το οποίο αποτελεί το ιδιαίτερο ψυχικό χαρακτηριστικό της παράνοιας, κι αυτό θα το παρατηρήσουμε μ' ένα παράδειγμα:

Μια γεροντοκόρη δεσποινίδα, περίπου 30 ετών, ζει μαζί με τον αδελφό και την αδελφή της. Ανήκουν στην ανώτερη εργατική τάξη, ο αδελφός θέλει να φτιάξει τη δική του μικρή επιχείρηση. Εν τω μεταξύ, ενοικιάζουν ένα δωμάτιο σε κάποιον, έναν πολυταξιδεμένο, κάπως αινιγματικό, πολύ ικανό και έξυπνο άντρα, ο οποίος μένει μαζί τους εδώ κι ένα χρόνο κι είναι η καλύτερη παρέα τους. Ο άνδρας μετακομίζει, για να επιστρέψει και πάλι έξι μήνες μετά. Αυτή τη φορά, μένει μόνο για ένα μικρό χρονικό διάστημα και στη συνέχεια, εξαφανίζεται οριστικά. Οι αδελφές συχνά λυπούνται για την απουσία του, λένε μόνο καλά λόγια γι' αυτόν, όμως, η νεότερη αδερφή διηγείται στη μεγαλύτερη για μια φορά που εκείνος προσπάθησε να τη βάλει σε κίνδυνο. Εκείνη συγκύριζε τα δωμάτια ενώ εκείνος ήταν ακόμα ξαπλωμένος στο κρεβάτι· την κάλεσε στο κρεβάτι κι όταν εκείνη ήρθε ανυποψίαστη, της έβαλε το πέος του στο χέρι της. Η σκηνή δεν είχε συνέχεια κι ο ξένος, μόλις λίγο αργότερα, έφυγε για ταξίδι.

Im Laufe der nächsten Jahre wurde die Schwester, die das erlebt hatte, leidend, begann zu klagen und endlich formte sich ein unverkennbarer Beachtungs- und Verfolgungswahn des Inhaltes: die Nachbarinnen bedauerten sie als eine Sitzengebliebene, die immer noch auf jenen Mann warte, man mache ihr Andeutungen dieser Art, sage ihr allerlei in Bezug auf diesen Mann nach und dergleichen. Das sei natürlich alles unwahr. Diesem Zustand verfällt die Kranke seither nur auf Wochen, sie wird zeitweise wieder klar, erklärt das alles für Folgen der Aufregung, leidet übrigens auch in den Intervallen an unschwer sexuell zu deutender Neurose — und gerät bald wieder in einen neuen Schub von Paranoia hinein.

Die ältere Schwester hat mit Erstaunen bemerkt, daß die Kranke, sobald das Gespräch auf jene Szene der Versuchung kam, dieselbe leugnete. Breuer erfuhr von dem Fall, sie wurde zu mir geschickt und ich bemühte mich, den Drang zur Paranoia zu heilen, dadurch daß ich die Erinnerung an jene Szene in ihr Recht einsetzen wollte. Es gelang nicht, ich sprach sie zweimal, ließ mir in der Konzentrationshypnose alles auf den Gast Bezügliche erzählen, bekam auf meine

Μετά από μερικά χρόνια, η αδελφή που είχε βιώσει το περιστατικό υπέφερε κι άρχισε να παραπονιέται και τελικά, εμφάνισε ένα ξεκάθαρο παραλήρημα παρατήρησης και καταδίωξης με το εξής περιεχόμενο: οι γειτόνισσες τη λυπόντουσαν σαν να ήταν γεροντοκόρη που ακόμη περίμενε εκείνον τον άνδρα, έκαναν σ' αυτή σχετικά υπονοούμενα, της έλεγαν κάθε λογής πράγματα για κείνον τον άνδρα κι άλλα παρόμοια. Όλα αυτά ήταν φυσικά αναληθή. Από τότε, η άρρωστη γυναίκα πέφτει σ' αυτή την κατάσταση μόνο για μερικές εβδομάδες, ξαναβρίσκει πότε-πότε τα λογικά της και τα εξηγεί όλα αυτά ως συνέπεια ταραχής, κι επίσης, υποφέρει, άλλωστε, κατά διαστήματα, από μια νεύρωση που θα ήταν εύκολο να ερμηνευτεί ως σεξουαλική —και σύντομα ξαναπέφτει σε μια νέα κρίση παράνοιας.

Η μεγαλύτερη αδελφή παρατήρησε με έκπληξη ότι μόλις η συζήτηση στρεφόταν στη σκηνή του πειρασμού, η ασθενής το διέψευδε. Ο Μπρόυερ έμαθε για την περίπτωση, την έστειλε σε μένα κι εγώ προσπάθησα να θεραπεύσω την ώση προς την παράνοια βάζοντας την ανάμνηση τής εν λόγω σκηνής στη θέση που της αρμόζει. Δεν τα κατάφερα, της μίλησα δύο φορές, την έβαλα να μου πει τα πάντα που αφορούσαν τον επισκέπτη, κατά τη διάρκεια της

dringenden Fragen, ob nicht doch etwas „Genantes“ vorgefallen, die entschiedenste Verneinung zur Antwort und — sah sie nicht wieder. Sie ließ mir mitteilen, es rege sie zu sehr auf. Abwehr! Das war klar zu erkennen. Sie *wollte* nicht daran erinnert werden, folglich hat sie es absichtlich verdrängt.

Die Abwehr war ganz unzweifelhaft, sie hätte sich ebensowohl ein hysterisches Symptom oder eine Zwangsvorstellung anschaffen können. Worin lag aber das Eigentümliche der paranoischen Abwehr?

Sie ersparte sich etwas; etwas wurde verdrängt. Es läßt sich erraten was. Wahrscheinlich war sie wirklich in Aufregung ob des Anblicks geraten und ob der Erinnerung daran. Sie ersparte sich also den Vorwurf: eine „schlechte Person“ zu sein. Denselben bekam sie dann von außen zu hören. *Der sachliche Inhalt blieb also ungestört* erhalten, es änderte sich aber etwas an der Stellung des ganzen Dinges. Früher war es ein innerer Vorwurf, jetzt eine von außen kommende Zumutung. Das Urteil über sie war nach außen versetzt, die Leute sagten das, was sonst sie sich gesagt hätte. Etwas war profitiert dabei. Das von innen erfolgte Urteil hätte sie akzeptieren müssen. Das von außen anlangende konnte sie

συγκέντρωσης μέσω ύπνωσης, και στις επίμονες ερωτήσεις μου για το αν είχε συμβεί κάτι «δυσάρεστο», έλαβα ως απάντηση την πιο emphaticή άρνηση —και δεν την ξαναείδα. Μου μήνυσε ότι αυτό την αναστατώνει πάρα πολύ. Άμυνα! Αυτό ήταν ξεκάθαρο. Δεν ήθελε να της το θυμίζουν, γι' αυτό και το απώθησε σκόπιμα.

Η άμυνα ήταν παντελώς αδιαμφισβήτητη, θα μπορούσε εξίσου εύκολα να έχει δημιουργήσει ένα υστερικό σύμπτωμα ή έναν ιδεοψυχαναγκασμό. Ποια ήταν, όμως, η ιδιαιτερότητα της παρανοϊκής άμυνας;

Κάτι γλίτωνε· κάτι απωθήθηκε. Μπορεί να μαντέψει κανείς τι. Πιθανόν να ήταν πραγματικά αναστατωμένη απ' το θέαμα και την ανάμνησή του. Έτσι, γλίτωνε τη μομφή: να είναι «κακός άνθρωπος». Στη συνέχεια, αυτή την ίδια μομφή τη λάμβανε εκ των έξω. Έτσι, το πραγματικό περιεχόμενο παρέμενε αδιατάρακτο, αλλά κάτι άλλαζε στη θέση του όλου πράγματος. Προηγουμένως, ήταν μια εσωτερική μομφή, τώρα είναι μια επιβολή εκ των έξω. Η κρίση για το άτομό της μετατοπίστηκε προς τα έξω, οι άνθρωποι τής έλεγαν αυτό που, έτσι κι αλλιώς, εκείνη θα έλεγε στον εαυτό της. Υπήρχε, εδώ, κάτι που είχε κερδηθεί. Θα έπρεπε να αποδεχτεί την κρίση που διατύπωνε μέσα της. Την κρίση που ερχόταν απ' έξω μπορούσε να την

ablehnen. *Das Urteil, der Vorwurf, war somit vom Ich ferngehalten.*

Die Paranoia hat also die Absicht, eine dem Ich unverträgliche Vorstellung dadurch abzuwehren, daß deren Tatbestand in die Außenwelt projiziert wird.

Zwei Fragen: Wie kommt man zu einer solchen Verlegung? Gilt das noch für andere Fälle von Paranoia?

1. Sehr einfach, es handelt sich um den Ausbruch eines im Normalen sehr häufig gebrauchten psychischen Mechanismus der Verlegung oder Projektion. Bei jeder inneren Veränderung haben wir die Wahl, ob wir eine innere oder äußere Ursache annehmen wollen. Wo uns etwas von dem inneren Hergang abdrängt, werden wir natürlich zum äußeren greifen. Zweitens sind wir gewöhnt, daß unsere inneren Zustände (durch den Ausdruck der Gemütsbewegung) den anderen verraten werden. Das ergibt den normalen Beachtungswahn und die normale Projektion. Normal ist das nämlich, so lange wir uns dabei unserer eigenen inneren Veränderung bewußt bleiben. Vergessen wir an die, erübrigt nur der Schenkel des Syllogismus, der nach außen führt, so ist die Paranoia da mit der Überschätzung dessen,

apoptoιηθεί. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η κρίση, η μομφή, κρατιόταν σε απόσταση απ' το εγώ.

Πρόθεση της παράνοιας είναι, επομένως, να αποκρούσει μια ιδέα που δεν αντέχει το εγώ, προβάλλοντας το πραγματικό περιεχόμενό της στον εξωτερικό κόσμο.

Δύο ερωτήματα: Πώς φτάνει κανείς σε μια τέτοια μετατόπιση; Ισχύει αυτό και σ' άλλες περιπτώσεις παράνοιας;

1. Πολύ απλά, πρόκειται για το ξέσπασμα ενός, σε φυσιολογικά πλαίσια, πολύ συχνά χρησιμοποιούμενου ψυχολογικού μηχανισμού μετατόπισης ή προβολής. Κάθε εσωτερική μεταβολή έχουμε την επιλογή, αν θέλουμε, να την υποθέσουμε είτε σ' ένα εσωτερικό αίτιο, είτε σ' ένα εξωτερικό. Στις περιπτώσεις όπου κάτι μας εμποδίζει να επιλέξουμε το εσωτερικό αίτιο, θα καταφύγουμε φυσικά στο εξωτερικό. Δεύτερον, έχουμε συνηθίσει τις εσωτερικές μας καταστάσεις (μέσω της έκφρασης της κίνησης του θυμικού μας) να τις βλέπουμε πάνω στους άλλους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα το τυπικό παραλήρημα παρατήρησης και την τυπική προβολή. Αυτό είναι τυπικό ενόσω έχουμε συνείδηση της εσωτερικής μας μεταβολής. Αν, όμως, την ξεχάσουμε κι απομείνει μόνο το σκέλος του

was man von uns weiß, und dessen, was man uns angetan hat. Was weiß man von uns, was wir gar nicht wissen, nicht zugeben können. *Also Mißbrauch des Projektionsmechanismus zu Zwecken der Abwehr.*

Bei den Zwangsvorstellungen geht nämlich etwas ganz Analoges vor sich. Auch der Substitutionsmechanismus ist ein normaler. Wenn die alte Jungfrau sich einen Hund hält, der Hagestolz Tabakdosen sammelt, so substituiert erstere ihr Bedürfnis nach ehelicher Gemeinschaft, letzterer sein Bedürfnis nach zahlreichen Eroberungen. Jeder Sammler ist ein substituierter Don Juan Tenorio, wie auch der Bergspitzenbezwiner, der Sportsmann, u. dgl. Es sind das erotische Äquivalente. Die Frauen kennen sie auch. Die gynäkologische Behandlung fällt unter diesen Gesichtspunkt. Es gibt zwei Sorten von kranken Frauen, die einen, die ihrem Arzt so treu sind wie ihrem Mann, die anderen die ihre Ärzte so wechseln wie die Liebhaber.

Dieser normal wirkende Substitutionsmechanismus wird nun bei den Zwangsvorstellungen mißbraucht —

συλλογισμού που οδηγεί προς τα έξω, τότε η παράνοια είναι εδώ μαζί με την υπερεκτίμηση τού τι ξέρουν οι άλλοι για εμάς και τού τι μας έχουν κάνει. Πρόκειται γι' αυτό που οι άλλοι ξέρουν για μας και το οποίο εμείς αγνοούμε και δεν μπορούμε να παραδεχτούμε. *Μ' άλλα λόγια, πρόκειται για κατάχρηση του μηχανισμού προβολής για σκοπούς άμυνας.*

Κάτι εντελώς ανάλογο συμβαίνει με τις ιδεοψυχαναγκαστικές ιδέες. Τυπικός είναι, κι εδώ, ο μηχανισμός υποκατάστασης. Αν μια γεροντοκόρη έχει σκύλο, κι ένας εργένης συλλέγει πακέτα καπνού, τότε, η πρώτη υποκαθιστά την ανάγκη της για συζυγική συντροφιά κι ο δεύτερος την ανάγκη του για πολυάριθμες κατακτήσεις. Κάθε συλλέκτης είναι ένας υποκατάστατος Δον Ζουάν Τενόριο, όπως ο κατακτητής της βουνοκορφής, ο αθλητής κι άλλα παρόμοια. Πρόκειται για ερωτικά ισοδύναμα. Και τα ίδια ισχύουν και για τις γυναίκες. Η γυναικολογική εξέταση εμπίπτει σ' αυτή την οπτική γωνία. Υπάρχουν δύο είδη άρρωστων γυναικών, κάποιες που είναι πιστές στον γιατρό τους όπως και στον σύζυγό τους, κι άλλες που αλλάζουν τους γιατρούς τους σαν τους εραστές.

Αυτός ο συνηθισμένος μηχανισμός υποκατάστασης που επιδρά φυσιολογικά, στον ιδεοψυχαναγκασμό υφίσταται

gleichfalls zu Zwecken der *Abwehr*.

2. Nun gilt eine solche Auffassung auch für andere Fälle von Paranoia? Ich sollte meinen für alle. Ich will Muster hernehmen.

Der Querulantparanoiker verträgt die Idee nicht, daß er Unrecht getan hat, oder daß er sich von seinem Besitz trennen soll. Folglich ist das Urteil nicht rechtskräftig, er hat nicht Unrecht u. dgl. Der Fall ist zu klar, vielleicht nicht ganz eindeutig, etwa einfacher aufzulösen.

Die grande nation kann die Idee nicht fassen, daß sie im Krieg besiegt werden kann. Ergo ist sie nicht besiegt worden, der Sieg gilt nicht; sie gibt das Beispiel einer Massenparanoia und erfindet den Wahn des Verrates.

Der Alkoholiker wird sich nie eingestehen, daß er durch Trinken impotent geworden ist. Soviel Alkohol er verträgt, diese Einsicht verträgt er nicht. Also ist die Frau die Schuldige — Eifersuchtswahn u. dgl.

κατάχρηση —κι εδώ, επίσης, για σκοπούς άμυνας.

2. Ισχύει λοιπόν μια τέτοια άποψη και για άλλες περιπτώσεις παράνοιας; Θα έλεγα ότι ισχύει για όλες. Ας πάρουμε ένα παράδειγμα.

Ο παραπονιάρης παρανοϊκός δεν μπορεί να ανεχθεί την ιδέα ότι έχει άδικο ή ότι πρέπει να αποχωριστεί την περιουσία του. Κατά συνέπεια, η απόφαση δεν είναι τελεσίδικη, δεν είναι εκείνος που έχει άδικο, κι ούτω καθεξής. Η περίπτωση είναι πάρα πολύ ξεκάθαρη, ίσως όχι εντελώς μονοσήμαντη, και θα μπορούσε να εξηγηθεί απλούστερα.

Το μεγάλο έθνος δεν μπορεί να συλλάβει την ιδέα ότι μπορεί να ηττηθεί στον πόλεμο. Συνεπώς, δεν έχει ηττηθεί, η νίκη δεν ισχύει· το μεγάλο έθνος δίνει το παράδειγμα μιας παράνοιας των μαζών και επινοεί το παραλήρημα της προδοσίας.

Ο αλκοολικός δεν θα ομολογήσει ποτέ στον εαυτό του ότι έχει γίνει ανίκανος απ' το ποτό. Όσο αλκοόλ αντέχει, τόσο δεν αντέχει αυτή την ομολογία. Έτσι, η ένοχη είναι η γυναίκα —ζηλοτυπικό παραλήρημα και τα παρόμοια.

Der Hypochonder wird lange ringen, bis er für seine Empfindungen von schwerem Kranksein den Schlüssel gefunden hat. Er wird sich nicht eingestehen, daß sie von seinem sexuellen Leben herrühren, es gewährt ihm aber die größte Befriedigung, wenn sein Leiden kein endogenes, nach Moebius, sondern ein exogenes ist, folglich ist er vergiftet.

Der beim Avancement übergangene Beamte bedarf des Verfolgungskomplottes und des Ausspioniertwerdens in seinem Zimmer, sonst muß er sich seinen Schiffbruch eingestehen.

Es muß ja nicht immer Verfolgungswahn sein, der so entsteht. Ein Größenwahn leistet es vielleicht noch besser, das Peinliche vom Ich abzuhalten. Da ist die verblühte Köchin, die sich an den Gedanken gewöhnen dürfte, daß sie vom Liebesglück ausgeschlossen bleibt. Das ist der richtige Moment für den Herrn gegenüber, der sie offenbar heiraten will und es ihr in so merkwürdig schüchterner Weise, aber doch merkbar zu verstehen gibt.

Ο υποχόνδριος θα παλεύει για πολύ καιρό μέχρι να βρει το κλειδί στο γιατί αισθάνεται βαριά άρρωστος. Δεν θα ομολογήσει στον εαυτό του ότι αυτό προέρχεται απ' τη σεξουαλική του ζωή, του εξασφαλίζει, όμως, τη μέγιστη ικανοποίηση το γεγονός ότι η οδύνη του δεν είναι ενδογενής, σύμφωνα με τον Μέμπιους³, αλλά εξωγενής, και κατά συνέπεια, έχει δηλητηριαστεί.

Ο δημόσιος υπάλληλος που δεν πήρε προαγωγή έχει ανάγκη μιας συνομωσίας καταδίωξης και θεωρεί ότι τον κατασκοπεύουν στο δωμάτιό του, ειδάλλως, θα πρέπει να παραδεχτεί το ναυάγιό του.

Δεν χρειάζεται πάντα να προκύπτει, κατ' αυτόν τον τρόπο, μανία καταδίωξης. Η μεγαλομανία επιτυγχάνει ακόμη καλύτερα να κρατήσει το ενοχλητικό αίσθημα σε απόσταση απ' το εγώ. Να τη, η μαραζωμένη μαγείρισσα που θα έπρεπε να συνηθίσει στην ιδέα ότι παραμένει αποκλεισμένη απ' την ευτυχία του έρωτα. Αυτή είναι η κατάλληλη στιγμή που ο κύριος από απέναντι δείχνει ξεκάθαρα την επιθυμία του να την παντρευτεί και της το δίνει να το καταλάβει μ' έναν τόσο αξιοπερίεργα συγκρατημένο, αξιοπρόσεκτο, όμως, τρόπο.

³ [Σημ. μετ.], ο Φρόιντ, εδώ κάνει αναφορά στον Γερμανό μαθηματικό Άουγκουστ Φέρντιναντ Μέμπιους [August Ferdinand Möbius], τον εμπνευστή της περίφημης λωρίδας του Μέμπιους [Möbiusband].

In allen Fällen wird die *Wahnidee* gehalten mit derselben Energie, mit welcher eine andere unerträglich peinliche Idee vom Ich abgewehrt wird. Sie lieben also den *Wahn wie sich selbst*. Das ist das Geheimnis.

Nun, wie verhält sich diese Form der Abwehr zu den bereits gekannten:

1. Hysterie, 2. Zwangsvorstellung, 3. halluzinatorische Verworrenheit, 4. Paranoia.

In Betracht kommt: Affekt, Inhalt der Vorstellung, und die Halluzinationen.

1. *Hysterie*: Die unverträgliche Vorstellung wird nicht zur Assoziation mit dem Ich zugelassen. Der Inhalt bleibt abgesprengt erhalten, fehlt im Bewußtsein, ihr Affekt wird durch Konversion ins Körperliche verschoben . . .

2. *Zwangsvorstellung*: Die unverträgliche Vorstellung wird gleichfalls nicht zur Assoziation zugelassen. Affekt bleibt erhalten; Inhalt substituiert.

3. *Halluzinatorische Verworrenheit*: Die ganze unverträgliche Vorstellung-Affekt und Inhalt werden vom Ich abgehalten, was nur

Σε κάθε περίπτωση, η *παραληρηματική ιδέα* διατηρείται με την ίδια ενέργεια με την οποία μια άλλη αφόρητα ενοχλητική ιδέα αποκρούεται απ' το εγώ. Αγαπούν λοιπόν το *παραλήρημα όπως τον εαυτό τους*. Αυτό είναι το μυστικό.

Τώρα, ας συγκρίνουμε αυτή τη μορφή άμυνας με τις ήδη γνωστές:

1. Υστερία, 2. Ιδιοψυχαναγκασμός, 3. ψευδαισθητική σύγχυση, 4. παράνοια.

Λαμβάνονται υπόψη τα εξής: το συναίσθημα, το περιεχόμενο της ιδέας και οι ψευδαισθήσεις.

1. *Υστερία*: Η μη ανεκτή ιδέα δεν επιτρέπεται να συνδεθεί με το εγώ. Το περιεχόμενό της παραμένει εκτοπισμένο, απουσιάζει απ' τη συνείδηση, και το συναίσθημά της μετατίθεται στο σωματικό μέσω σωματομετατροπής. . .

2. *Ιδιοψυχαναγκασμός*: Η μη ανεκτή ιδέα παραμένει, επίσης, ασύνδετη. Το συναίσθημα διατηρείται· το περιεχόμενο υποκαθίσταται.

3. *Ψευδαισθητική σύγχυση*: ολόκληρη η μη ανεκτή ιδέα-συναίσθημα και το περιεχόμενο κρατούνται μακριά απ' το εγώ,

auf Kosten einer partiellen Lösung von der Außenwelt möglich ist. Es kommt zu Halluzinationen, die dem Ich freundlich sind und die Abwehr unterstützen.

4. *Paranoia*: Inhalt und Affekt der unverträglichen Vorstellung bleiben erhalten, recht im Gegensatz zu 3., werden aber in die Außenwelt projiziert — Halluzinationen, die bei manchen Formen entstehen, sind dem Ich feindlich, unterstützen aber die Abwehr.

Im Gegensatz dazu die hysterischen Psychosen, in denen gerade die abgewehrten Vorstellungen zur Macht kommen. Typus Anfall und *Etat secondaire*. Halluzinationen sind dem Ich feindlich.

πράγμα που είναι δυνατόν μόνο με το κόστος μιας μερικής αποκοπής απ' τον εξωτερικό κόσμο. Εμφανίζονται ψευδαισθήσεις που είναι φιλικές προς το εγώ και υποστηρίζουν την άμυνα.

4. *Παράνοια*: σε πλήρη αντίθεση με το 3, περιεχόμενο και συναίσθημα της μη ανεκτής ιδέας διατηρούνται, προβάλλονται, όμως, στον εξωτερικό κόσμο —ψευδαισθήσεις οι οποίες εμφανίζονται με ορισμένες μορφές, είναι εχθρικές προς το εγώ, υποστηρίζουν, όμως, την άμυνα.

Σε αντίθεση μ' αυτό, βρίσκονται οι υστερικές ψυχώσεις, στις οποίες, ακριβώς, οι ιδέες που αποκρούστηκαν, έρχονται στην εξουσία· με τη μορφή της κρίσης και της δευτερογενούς κατάστασης. Οι ψευδαισθήσεις είναι εχθρικές προς το εγώ.

allgemeine Verstand				
Affekt	Intelligenz	Willensfunktion	facit	
Hysterie	stark beeinflusst	stark beeinflusst	stark beeinflusst	
Manie	stark beeinflusst	stark beeinflusst	stark beeinflusst	
Wahn	stark beeinflusst	stark beeinflusst	stark beeinflusst	
Paranoia	stark beeinflusst	stark beeinflusst	stark beeinflusst	
Wahnsinn	stark beeinflusst	stark beeinflusst	stark beeinflusst	

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΠΛΑΝΟ				
Αποκρούμενο				
	Συναίσθημα [Affekt]	Περιεχόμενο αναπαράστασης	Ψευδαισθηση	Αποτέλεσμα
Υστερία	Αντιμετωπίζεται μέσω σωματομετατροπής -	Απουσιάζει απ' τη συνείδηση -	-----	Ασταθής άμυνα με κέρδος
Ιδεοψυχαναγκαστική νεύρωση	Διατηρείται +	Απουσιάζει απ' τη συνείδηση και αντικαθίσταται -	-----	Μόνιμη άμυνα χωρίς κέρδος
Ψευδαισθητική σύγχυση	Απουσιάζει -	Απουσιάζει -	Φιλική προς το εγώ και την άμυνα	Μόνιμη άμυνα Σημαντικό κέρδος
Παράνοια	Διατηρείται +	Διατηρείται + Προβάλλεται προς τα έξω	Εχθρική προς το εγώ Φιλική προς την άμυνα	Μόνιμη άμυνα Χωρίς κέρδος
Υστερική ψύχωση	Κυριαρχεί η συνείδηση +	+	Εχθρική προς το εγώ και την άμυνα	Αποτυχημένη άμυνα

Wahnidee ist entweder Abklatsch oder Gegensatz der abgewehrten Vorstellung (Größenwahn). Paranoia und halluzinatorische Verworrenheit sind die beiden *Trotz- oder Justamentspsychosen*. Die „Eigenbeziehung“ der Paranoia ist analog den Halluzinationen der Verworrenheit, die ja gerade das Gegenteil der abgewehrten Tatsache behaupten wollen. So will Eigenbeziehung stets die Richtigkeit der Projektion erweisen.

Η παραληρηματική ιδέα είναι είτε αντίτυπο, είτε το αντίθετο της ιδέας που έχει αποκρουστεί (μεγαλομανία). Η παράνοια κι η ψευδαισθητική σύγχυση είναι δύο *ψυχώσεις της προκλητικής αντίρρησης ή του ψυχωτικού αρνητισμού*. Η «αυτοαναφορικότητα» στην παράνοια είναι ανάλογη με τις ψευδαισθήσεις σύγχυσης, οι οποίες θέλουν να υποστηρίξουν ακριβώς το αντίθετο του γεγονότος που έχει αποκρουστεί. Έτσι, η αυτοαναφορικότητα θέλει πάντα να καταδεικνύει την ορθότητα της προβολής.

Μετάφραση: Ιωάννα Βισβίκη, Μαρία Ταλαρούγκα

Δίγλωσση έκδοση

Η μετάφραση έγινε από τη γερμανική έκδοση:

Sigmund Freud "Aus den Anfängen der Psychoanalyse" 1887 - 1902, Briefe an Wilhelm Fließ
[Σιγκμουντ Φρόιντ, "από τις απαρχές της ψυχανάλυσης" 1887 - 1902, Γράμματα στον
Wilhelm Fließ, σελ. 97-103].

copyright 1950, by Imago Publishing Co., Ltd., London

S. Fischer Verlag Frankfurt am Main

S. Fischer εκδοτικός οίκος, Frankfurt am Main

Printed in Germany 1962